

SOG'IN ECHKILARNI OZIQLANTIRISH

Toreshova A.U.¹, Ajimuratov A.P.², Koshenova U.Q.²

¹Qorako'lichilik va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot instituti

²Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali

Annotatsiya: Ushbu maqolada sog'in echkilarining ratsion turlari, quruq, qisman ratsionlarning afzalliklari va kamchiliklari, qisman aralash ratsion, to'liq aralash ratsionlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: ratsion, listerioz, poda, konsentrat, kletchatka, vitamin, microelement, makroelement.

Abstract: This article provides information on the types of dairy goat rations, the advantages and disadvantages of dry, partial, partial, and fully mixed rations.

Keywords: ration, listeriosis, herd, concentrate, fiber, vitamin, microelement, macroelement.

Echkilarning ovqat hazm qilish xususiyatlari ratsionda yetarli darajada dag'al kletchatka bo'lishini talab qiladi, yuqori mahsuldorlikni saqlab qolish esa ko'p oqsil va energiyani talab qiladi. Echki sog'lom bo'lishi va ratsionda ko'p sut berishi uchun dag'al ozuqalar va konsentratlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash kerak.

Ratsion turlari

1. Quruq ratsion;
2. Qisman aralash ratsion;
3. To'liq aralash ratsion.

Pichan, somon va to'liq ratsionli omixta yemlardan iborat. Ratsionning bu turi sersut podalarda qo'llaniladi. Bir kecha-kunduz davomida ozuqalarni kichik-kichik miqdorda tarqatish uchun maxsus texnikalar ishlatiladi: ozuqa berish stansiyalari, ozuqa tarqatish uchun osma vagonlar, ozuqa stoliga ozuqa tarqatish uchun robotlar, ozuqa lentasi.

Pichan va poxol har doim ochiq bo'lishi kerak.

Aralash ozuqalar mahsuldorligi, yoshi, fiziologik holati, atrof-muhit haroratiga qarab har bir echkiga yoki guruhga individual ravishda beriladi. Ratsionni hisoblashda faqat kombikormning to'yimlilik hisobga olinadi. Echki o'ziga qancha kerak bo'lsa, shuncha pichan va somon iste'mol qiladi. Kombikormning sutkalik berilishi 12 qismga bo'linadi va 2 soatdan kam bo'lmagan interval bilan beriladi. Aralash ozuqaning kichik porsiyalari chandiqlarning kislotasini buzmaydi va organizm tomonidan yaxshiroq o'zlashtiriladi.

Don-dukkakli pichan tarkibida 25% dan ko'p bo'lmagan dukkakli pichan tavsiya etiladi. Ozuqa uchun har qanday sifatli somon to'g'ri keladi, ammo eng yaxshi somon - suli somoni.

Quruq ratsionning afzalliklari:

- listerioz bilan kasallanish xavfi keskin kamayadi;
- echki mahsuldorligining genetik darajasiga to'liq erishish imkoniyati;
- ozuqa iste'molini nazorat qilish;
- podadagi oriq va semiz echkilar sonini kamaytirish;

- minimal oзуqa sarfi.

Quruq ratsionning kamchiliklari:

- qimmatlilik;
- maxsus texnikaga bo‘lgan ehtiyoj;
- ish uchun yuqori malakali mutaxassislar talab etiladi;
- yuqori suv sarfi va qo‘shimcha ichimliklar o‘rnatish.

✓ Quruq ratsionga misol:

2,2 kg omixta yem;

+ 1 kg pichan;

+ 1 kg somon;

Qisman aralash ratsion

Silos, senaj, omuxta yemdan iborat bo‘lib, alohida pichan va somon yetarli miqdorda beriladi, omuxta yem bilan avtomatik oziqlantirish stansiyalari orqali yoki sog‘ish zalida qo‘shimcha oziqlantiriladi.

Ratsion komponentlari mikserda aralashtiriladi va lentaga yoki oзуqa stoliga uzatiladi. Har bir echki istaganicha cheklovlarsiz yeydi. Ratsionni hisoblash o‘rtacha mahsuldorlik bo‘yicha amalga oshiriladi. Qo‘shimcha omuxta yem porsiyasi mahsuldorligi, yoshi va fiziologik holatidan kelib chiqqan holda hisoblanadi.

Aralash ratsion mikser orqali oзуqa stoliga kuniga bir-ikki marta uzatiladi. Avtomatik tasmadan foydalanganda kuniga 8-12 marta tarqatish mumkin. Oзуqa qanchalik tez tarqatilsa, echkilar uni shunchalik ko‘p yeydi va to‘shama va axlatga shuncha kam chiqit tushadi. Yuqori texnologiyali fermalarda oзуqa har yarim soatda tarqatiladi va oзуqa chiqindisi minimallashtiriladi.

Mum pishadigan makkajo‘xori silosi, boshqoqli o‘tlar yoki turli o‘tlardan tayyorlangan senaj tavsiya etiladi. Siloslangan sharbat ishlab chiqarish chiqindilari, shakar, kraxmal, un ishlab chiqarish chiqindilari va boshqalardan foydalanish mumkin. Pichan va somon alohida beriladi.

Qisman aralash ovqatlanishning afzalliklari:

- ratsionda qimmatbaho omuxta yem ulushini kamaytirish;
- mahsuldorlikni oshirish va salomatlikni yaxshilash uchun echkilarni yakka tartibda qo‘shimcha oziqlantirish imkoniyati;
- ratsionda arzon komponentlardan foydalanish;
- podadagi echkilarning semizlik holatini qisman nazorat qilish;
- chiqindiga ketadigan oзуqa miqdorini kamaytirish.

Qisman aralash ratsionning kamchiliklari:

- maxsus texnikaga bo‘lgan ehtiyoj;
- podada listerioz darajasini qo‘shimcha nazorat qilish;
- semiz va oriqli echkilar soni quruq ratsionga nisbatan yuqori;
- yuqori malakali menejer talab etiladi.

Qisman aralash ratsionga misol:

• 2 kg makkajo‘xori silosi;

• 1,5 kg o‘tli senaj;

• 0,6 kg omixta yem;

• 0,5 kg pichan;

• 0,5 kg somon;

- + har bir echkiga individual omuxta yem.

To‘liq aralash ratsion

Silos, senaj, omuxta yem va qo‘shimcha oзуqalardan iborat. Pichan va somon alohida beriladi.

Ratsionning barcha komponentlari mikser orqali aralashtiriladi va kuniga bir yoki ikki marta oзуqa stoliga uzatiladi. Bir martalik oзуqa berishda oзуqani iste‘mol qilinayotganda itarish talab etiladi.

Oziqlantirishning bunday turi uloqlarning hayotini, mahsuldorligini va rivojlanishini ta‘minlash uchun echki o‘zi qancha talab qilsa, shuncha iste‘mol qiladi, degan nazariyaga asoslanadi.

Mum pishadigan makkajo‘xori silosi, boshhoqli o‘tlar yoki turli o‘tlardan tayyorlangan senaj tavsiya etiladi. Sharbat ishlab chiqarishning siloslangan chiqindilaridan, shakar, kraxmal, un ishlab chiqarish chiqindilari va boshqalardan foydalanish mumkin. Pichan va somon alohida beriladi.

To‘liq aralash ratsionning afzalliklari:

- eng arzon oziqlantirish varianti;
- omixta yem tarqatish uchun maxsus qimmatbaho texnika talab etilmaydi;
- individual mahsuldorlikni hisobga olishning hojati yo‘q;
- oddiy va samarali texnologiya, yuqori malakali mutaxassislariga ehtiyoj yo‘q.

To‘liq aralash ratsionning kamchiliklari:

- listeriozning yuqori xavfi;
- umumiy podadagi hayvonlarning holatini nazorat qilish imkoniyati yo‘q, oriq va semirgan echkilarni alohida tutish va saqlashga to‘g‘ri keladi;
- ko‘p oзуqa chiqindiga ketadi;
- genetik mahsuldorligi o‘rtachadan yuqori bo‘lgan echkilar o‘z salohiyatini namoyon qila olmaydi.

✓ To‘liq aralash ratsionga misol:

- 3 kg makkajo‘xori silosi;
- 2 kg o‘tli senaj;
- 1,6 kg omixta yem;
- 0,5 kg pichan;
- 0,5 kg somon.

Ratsionning har qanday turida echkilarni tuz bilan ta‘minlash talab etiladi. Ratsiondagi vitaminlar, mikro va makroelementlar yetishmovchiligi qo‘shimchalar yordamida tartibga solinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Использование кормовых добавок при производстве козьего молока / И.Ф.Горлов [и др.] // Хранение и переработка сельхозсырья. - 2006. - №5.
2. Кальницкий Б.Д. Минеральные вещества в кормлении животных / Б.Д.Кальницкий. - Л.: Агропромиздат, 1985. - С.60, 70, 137.
3. Алиев А.А. Обмен веществ у жвачных животных / А.А.Алиев. - М.: НИЦ «Инженер», 1997. - С.269.

4. Спиричев В.Б. Обогащение пищевых продуктов витаминами и минеральными веществами. Наука и технология / В.Б.Спиричев, Л.Н.Шатнюк, В.М.Позняковский. - Новосибирск: Сиб. унив. изд-во, 2005.- С.132.

5. Горлов И.Ф. Биологическая ценность основных пищевых продуктов животного и растительного происхождения / И.Ф.Горлов. - Волгоград: Изд-во «Перемена», 2000. - С.125, 164, 221.

ЗААНЕН ВА МУРСИА-ГРАНАДА ЭЧКИ ЗОТЛАРИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ

Торешова А.У.¹, Ажимуратов А.П.², Шерипбаев А.А.²

¹Қорақўлчилик ва чўл экологияси илмий тадқиқот институти

²Самарқанд давлат ветеринария медицинаси, чорвачилик ва биотехнологиялар университети Нукус филиали магистранти

Аннотация. Ушбу мақолада Заанен ва Мурсиа-Гранада эчки зотларининг хусусиятлари ҳақида маълумотлар берилган.

Калит сўзла. зот, серпуштлилик, лактация, Queso de Murcia, Queso de Murcia ал вино.

Кириш. Чорвачиликнинг истиқболли йўналишларидан бири сут йўналишидаги эчкичилиги бўлиб, у дунёнинг деярли барча мамлакатларида ривожланмоқда. Ўзбекистонда сут йўналиши эчкичилиги, асосан, фермер ва тадбиркорлик хўжаликларида ривожланмоқда. Сўнгги йилларда маҳсулдор ва репродуктив кўрсаткичлари, шунингдек, яхши мослашиш қобилияти туфайли «Заанен» ва «Мурсиа-Гранада» эчки зотлари Ўзбекистонга олиб келинди ва Қорақалпоғистон шароитида маҳсулдорлик хусусиятлари ўрганилиб, фермер хўжаликларига кенг тарқалмоқда.

1-расм. Заанен зотли эчкилар

Заанен ёки Заанентал зоти (1-расм) сут йўналишидаги эчкилар орасида энг яхшисидир. Ушбу зотнинг кунлик ва йиллик сут маҳсулдорлиги рекорд даражада. Ушбу зот учун қуйидаги ёзувлар қайд этилган: 1929 йилда сут маҳсулдорлиги 2235 кг, 1937 йилда 2482 кг, 1952 йилда - 2950 кг, 1977 йилда - 3499 кг. Ҳозирги вақтда рекорд даражадаги сут соғиб олиш Австралияга тегишли ва 3507 кг. ни ташкил қилади.